

A NOSA TERRA

BOLETIN DECENAL

Idearium das Irmandades da Fala en Galicia e nas colonias galegas d'América e Portugal

PREZOS DE SUSCRIZÓN
Na Cruña ó mes, 40 cts. | Fora trimestre, 1'50 ptas.
Coste d'un número, 15 » | América id.... 2 »
PAGO ADIANTADO

NUMERO 113
A CRUÑA 5 DE MARZO DE 1920

Redacción e Administración:
PLAZA DE MARIA PITA, 17, BAIXO
(Irmandade da Fala)

O que habería que falar nas Cortes

A custión das carnes conxeadas

«Xan de Aragón» xornalista burdo e zoupeiro, que moitos parvos admiran, publicou no «Correspondencia de España» do 26 do mes derradeiro, un artigo comentando a proposición que algúns deputados «galegos» presentaron no Congreso pidindo que se suspenda a importación e comercio das carnes conxeadas namentres non se resolva o espediente oportuno.

«Xan d'Aragón» argumenta que tod'o mundo consume daquelas carnes e que os defensores da citada proposición son tristes localistas. Non sabemos o que dicirán na Europa, en Africa, en Asia, en América e na «Oceandria» — ¡caray o'o solenísimo Romeo! — cando se enteren de que na Hespaña hai xentes que s'opoñen á introdución de carnes conxeadas. O que dicimos nós, é que Galicia, escrava económica das comenencias das rexións favorecidas pol-o centralismo dende fai longos anos, agora resultará moito mais escrava aínda, si se tolera a introdución na Hespaña d'aquel artigo alimenticio, que xa comezou.

Por estaren favorecidas arancelariamente as rexións do centro — ¡viva a he-
monía castelán! — Galicia, como se ten probado en folletos moi intresantes obra dos galeguistas, non pode, nin poderá nunca, mentres aquel favoritismo non desapareza, desenvolver as súas riquezas creando as industrias que mais axeitan ás nosas características naturais.

Desapareza ese favoritismo, autorízese a libre introdución do maízo, deá-
senos un porto franco no que se poida manipular aquel cereal e mais facer torbas forraxeiras, concédansenos os ferrocarrís, carreteiras, camiños vieñás, es-
tacións telegráficas e telefónicas que per-

cisamos, i-entón que veñan cantas carnes conxeadas deseie «Xan d'Aragón».

Entramentres esto non soceda, autorizar a entrada d'aquelas carnes é o mesmo que matar de vez a única defensa do agro galego, onde xa a vida non resulta moi doada e onde a emigración constitúe arma fratricida e terrible.

Eso de que sigan esprotando a Galicia os trigueiros do Centro, os señores feudales do cerealismo e das reses bravas; eso de que Galicia siga pagando o dereito a comer pan por moitos millós de pesetas, resulta un «inri». E inda hai parvos que se sinten centralistas hespañoleiros!

Galicia, dend'o século XV, foi sempre desprezada i-aldraxada pol-as mais rexións peninsulares, e sigue séndoo. A Galicia agora, queren contentala dicíndolle, com'o poeta de marras, «eres bonita y eso te basta».

Pois Galicia, a Galicia que se sinte a si mesma, que pensa por conta propia — a Galicia nazonalista — plantea o pleito que se ven discutindo, d'este xeito: Que s'autorice a introdución de carnes conxeadas, pro sempre que ó mesmo tempo as Cortes aproben un réxime económico de libre comercio pra Hespaña.

¡Oh si houberse algún dos deputados cunheiros galegos que dixera isto no Palramento! (¡ Desgracia da nosa Terra que non poida ter nas Cortes un representante nazonalista!)

Porque na Hespaña, somente Galicia viviría ben e progresaría súpetamente, pra pôrse a outura das mais comarcas europeas da natureza somellante a ela, c'un réxime librecambista. Teríamos d'aquela os nosos mercados no estranxeiro; a nosa privilexada situación atlántica faríanos ver milagres, e a cus-

tión dos límites pesqueiros con Portugal foaría resolta.

¡ Pobres Castela, Aragón e Estremadura seu o proteccionismo bárbaro dos arancés autuaes feitos pra que n'aquelas terras poida haber moitos ricachós e moitísimos labregos escravos! ¡ Pobres aínda tamén Cataluña, Asturias e Euskadi, sen aquel proteccionismo!

Mais pra que todol-os ditos pobos poidan ter oxe progresos, precisa a Hespaña centralista que Galicia sexa escrava, atrasada e mansa.

Pensade ben n'estas cousas; pensade ben (Sr. Cueto, ¡ qué lle parez dos nazonalistas?) e logo decidenos si podería haber algún galego caso de que o senso común fose mais común do qu'és que non viñera ó noso santo, xusto, e redentor movemento.

ANVIPO.

Lembrad'os nosos

CURROS, CHANÉ, PONDAL

Cumpríuse xa un novo aniversario da morte de Chané. Cumpren os de Curros e Pondal.

Nos outros que vimos a cotío honrando a memoria d'aquelles inesquecibles galegos que na poesía e na música fixaron a i-alma imortal da nosa Raza, oxe ó lembralos outra vez cando a triste efemerides da súa perda pr'ó mundo asíñálase no reló do tempo, pidímolles ós nosos lectores que garden sempre unha fonda admiración e un fondonísimo amore para a grotiosa lembranza dos mesmos.

Curros, Pondal e Chané teñen que vivir eternamente no curazón dos patriotas enxebres.

Estudios críticos

Un libro de Teixeira de Pascoaes

Os poetas lusiadas (1919)

«...Portugal que se revê na Galiza, encantado como n'um espélho maravilhoso que ao seu velho perfil restituísse o frescor, a graça, a luz da infancia». *Teixeira de Pascoaes* «Os poetas lusiadas». Porto, 1919, pax. 273.

Eis o meirande poeta da Iberia, o poeta de Portugal. Os nosos coñecen e aman a Teixeira de Pascoaes: Viqueira, Cabanillas, Villar Ponte... Porteiro citábao como Mestre... E que o Teixeira descubriu a i-alma galega ó descubrir a i-alma lusiada. «Queredes unha verba que vos espresse a i-alma galega?—di Viqueira—Eu vol-a direi: Saudade» I-a Saudade é a i-alma de Portugal que descubriu Teixeira de Pascoaes...

Mais, temos antre nós tantos que o haxan lido? Non. Os mais non pasaron aínda de Eça de Queiroz e de Guerra Junqueiro, i-eso non é coñecer a Portugal. Aqueles dous son os menos expresivos da i-alma lusiada. Dos dous hei falar un día, hoxe non. As novas xeneracións de Portugal prefiren a outros mais nacionaes. Antonio Nobre, por eixemplo, cecais o mais portugués do século XIX, e Camillo Castello Branco. No entanto, antre nós, cantos hai que pensan que Felipe Trigo e Pedro Mata teñen importancia.

Teixeira estudia no seu libro «Os poetas lusiadas», a aqueles somentes que representan o sentimento mais íntimo i-orixinal da Raza. Fai a «historia transcendente» de Portugal, percorrendo a sua literatura. «O objecto da Historia vulgar—di— é a acción, o corpo. Mas o sonho d'un homem ou d'un Povo é mais interessante que a sua actividade material, idéntica á dos outros animais. Tudo se resume n'esta palabra: guerra... Mas se volvermos os olhos para o sonho d'un Povo sonhado pelos poetas, que são os eleitos da sua alma (como os guerreiros são os eleitos do seu corpo) divisamos o sentido cósmico e religioso da sua existencia; o que ele é na «verdade» superior e não na «falsidade» inferior que o irmana a todos os outros seres...»

O sentimento mais íntimo i-orixinal da Raza encarna n'unha verba: SAUDADE... Lembrádesvos de Pondal? :

Mil escuras suidades
ceibando ós ecos vai...»

E Rosalía:

Non m'olvides, queridíña
Sí morro de soídas...»

«A memoria de Rosalía de Castro e Joan Maragall—di a dedicación de «Os poetas lusiadas...»

SAUDADE... «ha palabras que são estrelas». Quen dirá o que é esta Saudade, que é toda a i-alma lusiada e toda a i-alma galaica, cecais heredamento das razas que fitan ó Atlántico azul...? O poeta de Portugal responde:

«E a lembrança e a Esperança casadas e excedidas n'um além de misteriosa e religiosa ansiedade; campo infinito para todas as especulações sentimentaes e intelectuaes. Nunca os poetas conseguirán defini-lo ou esgotá-lo. A saudade tem um valor primacial na nossa Arte. Acompanhala na sua evolución é fazer a nossa historia religiosa e poética. O que fóra d'este sentimento se tem escrito em verso portuquez, pouco ou nada interessa a estrangeiros, porque exprime vulgaridades comuns a todas as razas».

Eis a Saudade, «a nosa» Saudade... «O Portugal de Camões, a Galiza de Rosalía, a Catalunha de Maragall são os Reinos da Saudade»—di Teixeira. O «Saudosismo» é o credo dos novos en Portugal. Dende «Sempre», o primeiro libro de Teixeira de Pascoaes publicado en 1897, cando o poeta tiña vinte anos, toda a sua arte e todo o seu pensamento é saudosismo, como saudosismo é a arte de Lopes Vieira, que fai poemas sebastianistas cheos de vago misterio; e saudosismo é o pensamento criacionista de Leonardo Coimbra, o filósofo das fondas intuicións.

Teixeira espuxo a doutrina en «O Espírito Lusitano, ou o Saudosismo» en 1912; en «O genio portugués», 1913; en «Era lusiada», 1914, en «Arte de ser portugués», 1915, i-aínda promete desenvolver a materia do capítulo derradeiro de «Os poetas lusiadas», que se titula «Do pensamento saudoso», n'outro volume. I-eso que pensa que o que fai é, un pouco, padricar en deserto! Qu'houbera pensado, meu Dios, se vivira i-escribira pra Galicia? Mais, nas suas verbas citadas ó principio, hai un consolo pra nós: pensar que o sono d'un pobo é mais interesante do que a sua actividade material... Soñemos nós, saudosamente, pondo n'un Alén de venturanza a Galicia nosa, redimida e luminosa...

«Os poetas lusiadas» é unha colección de parolas ou conferencias feitas en Barcelona, onde fora, chamado pol-o ilustre Xenius, o gran poeta lusitano, no mes de San Xohan de 1918. Esí fai as cousas Cataluña, eterno eixemplo

pra nós, sempre ñorantes como estamos de todo o que nonos descobre a frívola e valdeira prensa de Madrid...

A Saudade é o «leit-motiv» d'esas parolas, porque é o «leit-motiv» da verdadeira literatura portuguesa; o «leit-motiv» da i-alma lusiada, como é o da i-alma galega... Por eso, a poesía portuguesa i-a poesía galega son eminentemente líricas. Saudade é o lirismo da Raza, lirismo madrigalesco nos poetas dos Cancioneiros; lirismo que se fai épico en Camões, místeco en Frei Agostinho da Cruz, tráxico en Anthero de Quental, aínda filosófico en Leonardo Coimbra. Lirismo que se fai profético nos beizos do Povo, i-este profetismo está descrito pol-o poeta de «Sempre» n'unha páxina de «Os poetas lusiadas» que ficará imortal:

«...São os velhos que resam o térço, á lareira, com os netos, em noites frias de inverno. O vento abala a choupana, gemen as arvores, e o pío solitario do nócho entenebrece mais todas as vozes agoirentas que andam lá fóra, na treva... As vozes do misterio e do medo influem n'aquelas velhas almas cavadas em abysmo pela dôr, rumorosas de lágrimas, lá no fundo... São almas ampliadas pela velhice, como as sombras depois do meio-día. O sol exagera as sombras, ao aproximarse do ocaso, e o corpo diata a alma, ao sentir a morte próxima... Por isso, os velhos têm um grande poder visionario nos olhos que misteriosas sombras amortecem. Entro a noite sem fim que os espera e a última restea de sol que os vae deixar, eles rezam as suas negras profecías. Os novos, os que ficam aínda no mundo, ouvemnos cheios de medo e atenção... A noite ronda e paiva sobre a choupana... Vêm-se-lhe os olhos a espreitar por um buraco do telhado... São duas estrelas... E os velhos falam, como embriagados de annos e de trevas, sob a influíção da velhice e da noite, rumorosa de agouros e figurada em espectros gemebundos... E os novos, arrepiados de medo, ouvem aquelas palavras que jamais esquecerão: «A guerra tinha de vir; já meu avô a resava...»

«Outros são mendigos errantes. Têm a fronte queimada, toda em rugas; cabelo e barba inculta, em longos fios que branquejam. Vão de porta em porta, curvados sob o peso d'uma sacola cheia de dôres e remendos, fincados n'un pau envernizado pelo uso e conhecendo todos os caminhos de vinte leguas em redor.

«Tomadas d'un ingenuo orgulho inconsciente, falam de alto e de longe, lá d'onde se descobre o que é invisível para os outros. Falam n'uma voz nevoenta que lhes ensombra a máscara carcomida e musgosa. Anunciam pestes, guerras e o fin do mundo: —a lembrança

ça do anno mil entenebreceendo os longes da memoria popular, ou então o propio mundo a falar em nós da sua morte....» Tamén esto é merecente d'unhas poucos verbas, pra outro día, se Dios quer, qu'haxa mais vagar.

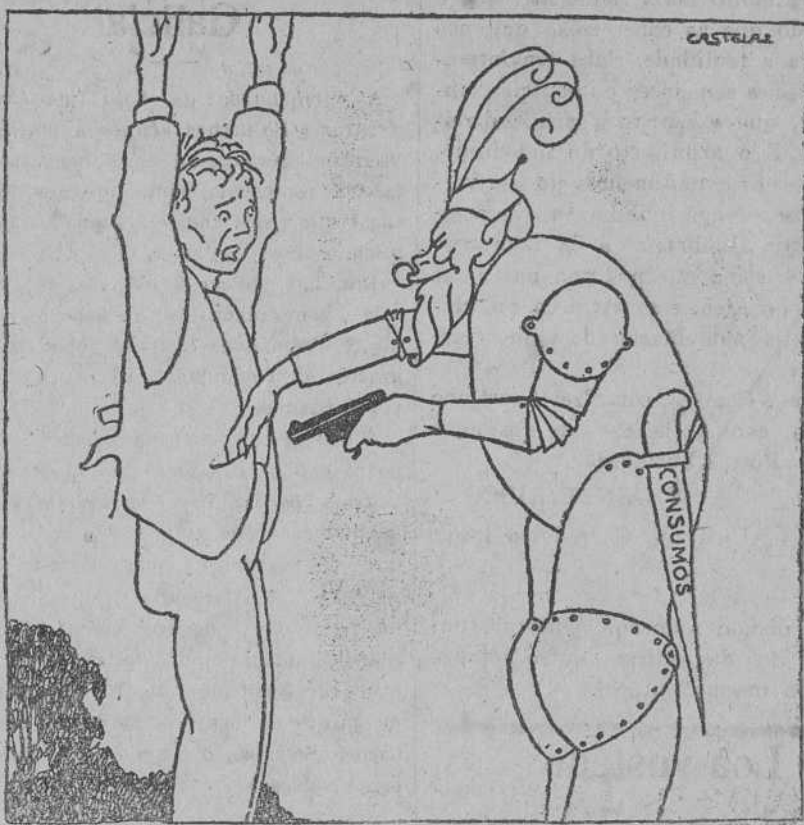
Pol-o d'hoxe—pois que a esposición do lusitanismo saudosista do Teixeira, tampouco vai agora—direivos, xa que saiu o do lirismo, o seguinte:

Nos nosos días, a literatura d'«avantgarde» en Francia e nos Estados Unidos, non é lírica. Fai xa bastantes anos, Xenius intentou en Cataluña o que chamou «Art arbitrari», por oposición á Arte lírica, qu'él caracterizou d'un xeito definitivo ó lle chamar «interxeccional». Pois ben, os «cubistas» franceses e mail-os «neo-imaxinistas» yankis fan poesía puramente oxetiva, non interxeccional, fora de todo sentimento, aínda de todo pensamento—os «dadaistas», poño por caso—. «Rien d'anecdotique et de descriptif. Faire un poème comme la nature fait un arbre»—di o chileno Huidobro. E a contraparte, a contratendencia do saudosismo.. A «esaltación do sentimento» fai a poesía lírica, a poesía nosa; os cubistas non empregan outra facultade do espírito que a «imaxinación creadora».

Son dúas artes que non teñen que ver a unha co-a outra: unha vai dar na música, outra na pintura. Os espíritos de susceptibilidade plástica, terán de ser cubistas; os de susceptibilidade musical, terán de ser saudosistas. I-o lirismo pode chegar no seu desenvolvemento a audacias tan insólitas, tan insospetadas, como pode chegar o cubismo mais impasibel, menos doído do sentimento. A sorpresa, que según Guillaume Apollinaire é o resorte da arte nova, non está negada ó lirismo. Lirismo foi o de todos os precursores da era nova; lírico foi Walt Whitman, lírico foi Verhaeren, e Mallarmé, i-Apollinaire. Líricos son os futuristas italianos, que fan lirismo aínda na pintura. Os futuristas son os líricos da Esperanza, como os pasatistas son os líricos da Lembranza.

Eu penso moi ben do cubismo, e xa o teño dito; mais coído que o dinamismo contemporáneo, non pode pasar sen un lirismo interxeccional, e coído tamén que a atitude lírica n'este senso, dice mais co-a idiosincracia eminentemente musical da raza nosa—galega e portuguesa—na que, a mesma pintura, se ha d'haber unha pintura nosa, atlántica, hase desenvolver «orificamente», en syncromías que, inda «creadas», han conservar un fondo parentesco co-as que a Terra espalla diante dos nosos ollos, deferentes cada día. Ha ser unha pintura lírica, unha pintura musical, unha pintura saudosa.

A Saudade é a nosa forza creadora,

«El caciquismo es necesario. Lo que pasa es que hay caciques buenos y caciques malos.»—LEONARDO RODRIGUEZ.

—¿Deus me libre qu'o mellorciño dos caciques m'atope no seu camiño!

é a que acende en nós a esperanza do reurdimento, a arela futurista de creal-o Atlantismo, a nosa civilización..

«A forza da divina Saudade»—di Teixeira, comentando a Frei Agostinho da Cruz— é o sol de Deus que desabrocha as almas e as flores. E só é livre quem sentir essa forza creadora das nossas accións originaes. Repetir é ser escravo. Evidentemente, ha poucas pessoas libres n'este mundo».

A Saudade, verbo difuso dos poetas e do pobo lusiado —coma dos poetas e do pobo galego— toma figura viva encarnando en Don Sebastián, a figura central da historia portuguesa. Todas as esperanzas do pobo estaban n'él; a sua morte trouxo a escravitude da patria. Portugal soñou o xugo do imperialismo castelán.. «Chamam-lhe o «Encoberto», pelo ignoto brumoso e luarento que envolve a sua existencia longiqua e saudosa despois de Alcacer. E é o Desejado», porque ele se tomou no objecto íntimo e querido do noso desejo mesiánico de redempção. Também lhe chaman o «Rei que está no mar, aquele que ha-de vir n'unha manhã de nevoeiro...» Así, Don Sebastián é a figura central do libro do Teixeira.

Cinco períodos considera na historia poética de Portugal: «rural ou dionisiano», do Rei Don Diniz (séculos XIII e XIV), «a canção do primeiro amor»—

«marítimo ou henriquino», de Don Henrique o Navegante (séculos XV e XVI) en que «a alma lusitada atinge a plena consciencia do seu sêr»—«sebastianista» (séculos XVII, XVIII e primeira metade do XIX) en que «o sonho dos lusidas se faz homem, para morrer em Alcacer-Kibir, e resucitar divinizado na Lenda Sebastianista»—«político» (segunda metade do século XIX) en que «o sebastianismo confúndese com as ideas liberaes vindas de França»—«neo-sebastianista» (século XX) qu'é o Desejo do seu regreso».

Toda a sustancia poética e trascendente d'ises cinco períodos, áchase espremida i-esposta no seu ritmo sinificativo en «Os poetas lusidas». Nas suas páxinas, o delicadísimo aparato espiritual de Teixeira de Pascoaes rexistrou cada sistole e cada diástole do corazón de Portugal, Epopeia lírica que fai Historia' Sagrada da historia d'un pobo que hastra ten seu pequeno Cristo ideal na figura heróica e mesianica de don Sebastián. Canto d'amore, no que a i-alma lusitada está feita música, feita queixume, feita longa melodía saudosa. Breviario místico, d'un misticismo étnico que afope a divindade na atitude íntima, na arela imortal da i-alma d'unha Raza. Eis o libro de Teixeira de Pascoaes.

Todo eso pode faguel-o grande e amado poeta de Amarante. Ten o poder de manipular-as abstraccións, de s'orien-

tar nas brétemas, de diluí-o palpabel en neboeiros moito mais significativos pró espírito do que as concreciós que nos apresenta a realidade. Sabe trasformar as «especies sensibles» en especies «intuitivas», que o espírito s'asimila directamente. E o arquitecto do indefinido. E, cando nos expadimentos do seu verbo creador, alonga infindamente as perspectivas da Lembranza e da Espranza, tráinos, e coma que nos pon nas maus do Lonxe i o Alén, e convirte en certidumes total-as adeviñaciós da i-alma saudosa...

Il é, con Camões, con Frei Agostinho da Cruz, con Anthero, un dos mais grandes «Poetas Lusíadas».

VICENTE RISCO.

Ourense, Domingo Corredoiro 1920.

No próisimo número, «Guerra Junqueiro i Eça de Queiroz», outro notabre artigo do mesmo autore).

Lea vostede A Nosa Terra

O teatro portugués en Galicia

A «Irmandade da Fala» da Cruña—mentras a d'Ourense adicase a propagar a literatura portuguesa mais moderna—ven facendo representar obras teatraes de Portugal que teñen tódol-as simpatías do público cruñés.

Era, inda qu'elo déanos vergonza confesalo, completamente dseconecida entre nós a dramática lusitana. Mas xa agora gracias á «Irmandade» da Cruña, vaise popularizando.

N'unha curta tempada teñense estrenado na capital de Galicia as seguintes pezas teatraes portuguesas, con grande aprauso do público: «Mater Doloros» de J. Dantas que reperentouse duas veces; «Unha Anecdota» de Marcelino Mesquita que se ten feito oito ou nove veces; «O día de mañan», de Laranjeiro, outras duas veces, e «En de Penitencia» de M. Mesquita agora púxose a ensayó «Entre gestas» de Carlos Selvaje, o mesmo que algunhas pezas cómicas.

O teatro portugués, axeitase moi ben ós nosos gustos. Dinos mais ó espírito, xerál-

mente, que o teatro castelan como en nin-gures decadente oxe.

E todo prova que Galicia, a nova Galicia nazionalista, quere estreitar co'a irmá Portugal, por tódol-os meios, a sua amizade que mañan pode chegar a cousa mais fonda e trascendente.

Xa van sendo cofecidos entre nós os artistas e pensadores mais notabres da República veciña. Xa os nosos escritores i-artistas, profesos no nazionalismo, comezan a estableceren relacións fecundas c'os portugueses.

E este é o camiño pra vermos, todos trunfal a grande Obra.

Díceo a estrofa do noso hino.

«A vella Lusitania
os brazos tende amigos...

E xa na «Nosa Terra», escritores portugueses colaboran con amore.

Qué cousas... ché

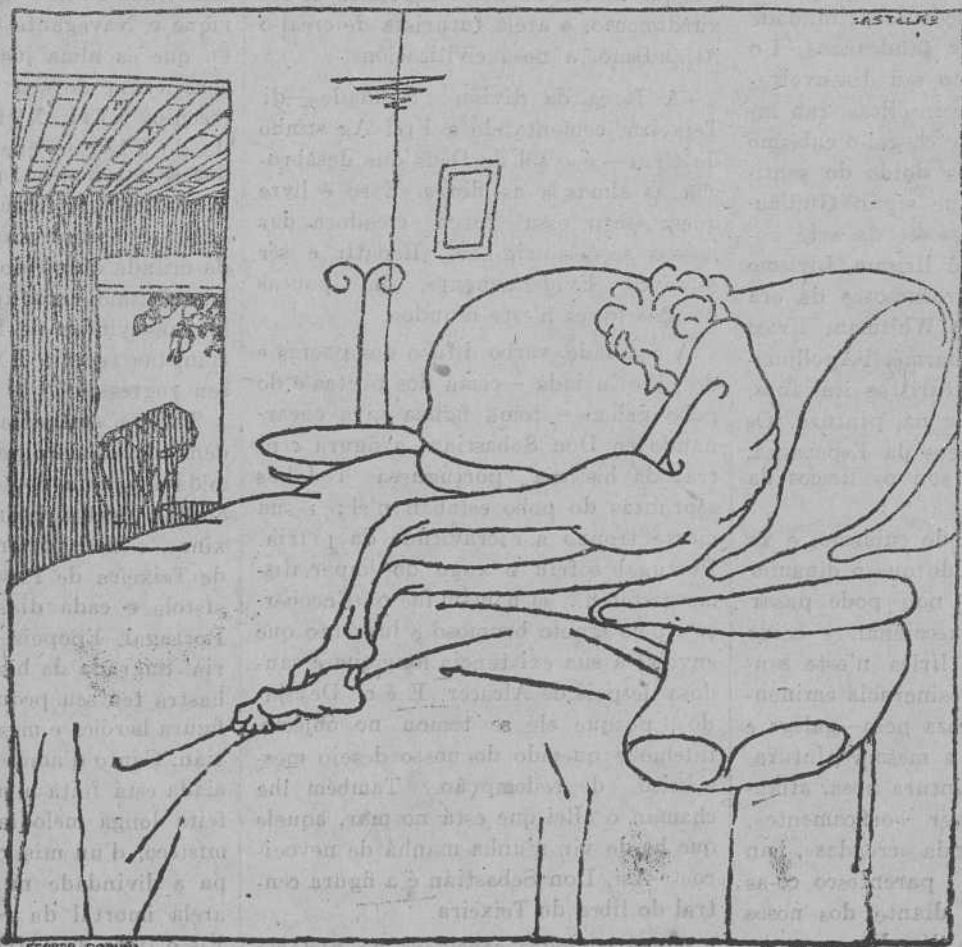
Os gallegos d'Avellaneda (Bos Aires) fixeron unha velada en lembranza de Consecución Areal.

E invitaron pra tomar parte n'ela a unha «tonadillera» andaluza.

A cousa évos chocante, abofellas.

Nin un Cristo e'un par de pistolas.
¡Mais senso común irmanciños!

D'A EMIGRAZON

Era forte com'un croyo

As miñas acotaciós

Con licencia do señor Director de "A Nosa Terra", vou amostraros as acotaciós que puxon a o marxe d'algús artigos, poesías, contos, etc. conforme os fun lén- do en diarios e revistas.

Rógovos que non vexades nas miñas acotaciós mais que o bon desexo de servir a causa galeguista, da que son fervoroso namorado; e aqueles que se consideraren magoados xugando adicadas a eles algunhas verbas duras, se as houber, pensen que na súa man está libertarse das censuras, que pol-o demais, non serán en-dexamais produto da miña fachenda, co- ma tantas das que prodigan os pseu- do-críticos.

Hoxe, para comezar, van unhas ver- bas d'actualidade.

O estudio do gallego nos Estados Unidos

Según carta do Sr. D. José M. Osma, da Universidade de Kansas, dirixida á R. Aca- demia Gallega, adoutouse como asinatura de grado n-aquela Universidade un curso de "literatura e filoloxía gallegas".

No Boletín da Academia publicouse a mencionada carta "sen facer ningunha crase de comentarios, que serían moi tris- tes" mais nós non debemos pasar en si- lenzo tan importante noticia como non debemos tampouco calar un comentario.

En Portugal concédesse gran importan- cia aos estudos literario-filolóxicos galle- gos: os nosos traballos interesan tamén xica, Noruega, etcétera, etcétera, e os no- mes de doña Carolina Michaëlis, Alberto Bessa, Teophilo Braga, José Leite, José J. Nunes, Henry Bourgeois, J. Cor- nu, Samuel Schwarz, A. Padula, E. S. Doogson, Göran Björman, A. Lefevre, Laurente de Bille, Contamine de Latour, E. Osterberger, Hugo H. Rennert, Henry E. Lang, Ricardo Franz, e tantos outros, demostran que Galicia conta con mais simpatías y é mais coñecida no extran- xeiro do que nas rexións "irmás", esceito Cataluña, que cecais por sentire as mes- mas arelas, estivo sempre unida espiri- tualmente a nós.

Na Universidade de Kansas lembraron- se agora de Galicia, como xa se tiñan lem- brado anteriormente nas universidades de Yale, Oxford e Cambridge.

Entramentres en España trátannos con desprecio cando non con noxo ou bulrona- mente; o que non evita que se nos aleume de separatistas cando, volvendo pol-a no- sa dinidade, falamos o noso idioma nazonal e pedimos autonomía.

¿E que durán eses que tanto berran can- do falan de que en Inglaterra ou nos Es- tados Unidos hai cursos de español nas Universidades?

¿Non poderemos berrar nós co mesmo motivo?

¿E que se fai na Universidade gallega de Compostela?

Constituíuse ali recentemente a "Xu- ventude nazionalista" e d'ela agardamos unha labor fecunda. Xa veremos a onde chega o entusiasmo d'esa mocidade inte- lectual.

E. S. GALLEGO

Na Cruña.

Verbas sinxelas

IDEIA DINA

DE S'ESTUDIARE

Noso maior nemigo sempre foi o ca- ciquismo: d'él arrancan total-as des- ditas, n-él s'afincan as forzas d'as no- vas libertades cidadanas, por él Gali- cia xemeu abafada baixo tantos «debe- res» i-afamada diante de tan poucos dreitos.

Duas «verbas sinxelas» irán oxo amos- trando de refilón unhas ideíñas qu'a min parésenme de capital intrés dren- to d'a sagra causa d'o nazionalismo ga- lego; de levalas a práiteca, eu teño a seguranza, habían d'introducir moi presto radicás transformaciós n-es es- pritos e concencias, trocando por com- preto a resiñación indina, a mansedume alritante que dende longos anos veu trabando con argolas de ferro o desen- rolamento d'a vida campesina.

Percisamos algo eisí como un Consul- torio xeneral—nomearémolo d'algún xeito—a onde poidan con confianza di- rixirse nosos campesinos cando bárbara- mente atropellados pol-os tiráns d'a te- rra non teñan quen os defendan. Isto naide qu'houbera pulsado de preto as negras realidades d'a vida d'os campos pode poñel-o en dúbida. Un consultorio orgo de todo anticaciquismo e nemigo de todol-os caciques brancos e negros, marelos e bermellos, un consultorio de- fensor d'a diñidá d'c' agro, e digo d'o agro por sere o que máis dereitos ten, d'antre todol-os que teñen dereitos, ás xustas reivindicaciós.

O caciquismo, o gran ladrón d'a Te- rra, buscou sempre súa impunidá n-as somas por iso ten mercad'a publicidá i-o libre exercicio de total-as profes- iós: i-eisí s'esprica que namentras os diarios mais «populares» faguendo alar- de de novelesca narración adicaban pá- xinas enteiras a hinchal-a hestórea d'un roubo insinificánte e non poñían o no- me tan siquera d'os grandes estafado- res, d'os qu'arruinaban familias ente- ras, i-as «autoridades» que interviñan en calquera ratería, non tomaban cartas

n-outros asuntos trascendentaes, nin parecen abogados capaces de propoñer a unha acción reivindicatoria, i-o embar- gar unha casa suntuosa por 18 pesetas de contribución ficaba impune, i-o ven- der en subasta misteriosa 400 ferrados de terra por 24 réas e unha perra alcon- traba galardón; e nada diremos d'o fei- to de figurar unha propiedade radica- da n-un soilo Auntamento, amillarada en dous distintos c'o mesmo líquido impo- nible.

Os doidos salaios d'os nosos labregos afogáronse sempre aló n'o fondo d'as- suas esquencidas aldeas, alí s'esmorecen sempre seus últimos lamentos sin que un soilo «representante» tivera duas verbas pr'adicarlle n'o palramento o sangue moitas veces impunemente de- derramado pol-os seus paisanos n-os na- tivos eidos, sin que un xornal tivera un «Requiescat in pace» pras vítimas de tantas inxusticias, sin que tan siquera unha campanada d'Anllóns que diría o poeta, recolleitara suas bágoas n-as queixumbrosas badaladas...

Pois ben, pra qu'isto fine xa, pra que non suceda mais, pra que amparados n-ista defensa a lexítima reaciós ve- ña, pra que a rebeldía s'espalle com'un- ha imponente labarada por onde haxa espritos bós e xenerosos, pra que com- mais rapidez se vaia faguendo ambente, pra que todol-os pobos se sintan por- igoal conscentes d'os seus dreitos, pra- que as aspiraciós cidadanas non fi- quen n-o apreixoado reduto d'un hou- rizonte aldeán, pra que a estafa sexa co- necida i-o estafador delatado e perse- guido, pra que tral-o crime non veña a impunidá e sóbor todo pra que o idea- rium nazionalista s'impoña, hai que aca- bar coa indefensión qu'abafalla a cib- dadanía d'a Terra Nosa.

Isto soilo se conquiere c'un Consulto- rio e con un diario nazionalistas. Tral-a desaparición do medofento fantasma d'as venganzas caciquís virán os tempos qua anunciaron nosos bardos i-a voz d'os pobos todos cal un heraldo subri- me fará resoar en todol-os peitos as verbas sagras d'a nova liberdade cib- dadana.

S. GARCIA-FERNANDEZ DE BODAÑO.

Negreira, País de Barcala Antroi- do de 1920.

Pregase a todol-os suscripto- res que non reciban o noso bole- tín manden a queixa ao ademi- nistrador pra facer a reclama- ción no correo.

Pregase asimesmo aos que te- ñen a suscripción en descuberto, remitan o importe pol-o xiro postal.

ARTE ENXEBRE

Os grandes éxitos do coro "De Ruada,"

O Coro ouresan «De ruada» ven de dar, c'un éxito cramoroso tres funcións no Salón Apolo. N'elas demostrou ser merecente da sona que xa ten esta notable agrupación artística, e que vai medrando de día a día. A xente foi tanta nas tres funcións que houbo que poñer ringleiras de sillas suplementarias, que xa non había entradas d'ende a vispóra pola tarde, i-o último día, houbo moitas que daban por unha tres ou catro veces o seu precio.

Deu a coñecer o Coro cántigas novas que o seu Director Daniel González foi recoller polas aldeas e que gustaron moito. Citáremol-a «Pandeirada de Trasalva», e dúas fermosísimas «Espadeladas» da Arnoya das que a derradeira é unha verdadeira xoya da música popular galega. Cántanas ademais con arte e con alma.

A presentación do Coro, de traxes, de decorado—un fermoso fondo da ribeira da Abeleda, feito por Camilo Díaz—d'accessorios, foi verdaderamente impecabel.

Tamén estrenaron catro comedias que foron catro grandes triunfos pr'ó noso irmán Xavier Prado, escritor no que as boas tradicións do inxenio galego, do humorismo ledo de Benito Losada e Lamas Carvaxal, teñen un brillante seguimento—e pr'ós actores do Coro «De ruada», que il formou, e que son de tal xeito que non haberá moitos millores no xénero cómico.

Xavier Prado, que co pseudónimo de «Lameiro» foi a i-alma de «O Tío Marcos da Portela» na súa segunda e recente época, é coñecido tamén polas súas producións teatraes e polo seu libro «A carón do lume», no que a «musa das aldeas» renaceu mais moza, mais fonda d'observación, mais leda d'inxenio.

Dos seus estrenos d'agora, «Almas sinxelas» é unha fina comedia d'amor, un caso sinxelo entre sinxelas almas aldeáns. «A retirada de Napoleón», farsada na que o Coro loce o mais variado do seu repertorio, que ten n'un dos cadros a escea belísima das mozas espadando o liño e cantando as dúas «espadeladas» que deixamos dito, é un caso «drôlatique» que lle pasa a un candidato cunheiro, papel no que se fixo aplaudir moito Miguel Calviño. O mesmo «genre drôlatique» pertence o divertido diálogo «Estebíño», no que Prado preséntanos ó vivo un tipo de parvo do que Antonio López fixo unha estupenda creación. «O cego da Xestosa», divinamente interpretado pol-a Srta. Avelina Espiñedo e Virxilio Fernández é outro

tipo arrincado da vida que nos divirte c'un espantoso crime cantado e recitado.

O público tributou ós artistas enormes ovacións, e chamou moitas veces a Xavier Prado ás táboas a recibilos aplausos.

O entusiasmo en Ourense foi, como dixemos, grandísimo, i-os artistas recibiron moitos osequios dos seus admiradores. A familia do abogado Sr. Sabucedo, persidente do Coro, osequiou ás lindísimas rapazas d'iste con ramos de frores i-artísticas caixas de bombós.

O Coro «De ruada» púxose á altura dos millores de Galicia, i-é seguro que l'agardan moitos triunfos na súa carreira artística.

Tamén o veterano coro «Toxos e flores» do Ferrol conquistou un grand'ésito co'a festa brillante que ten feito pra inaugurar o seu novo domicilio.

O concurso que abriu resultou dino de tódol-as loubanzas. ¡Terra a Nosa!

Diante unbas mámoas

Poesía premeada nos Xogos Florales de Compostela, de 1916.

Lema: Os celtas.

Ou, celtas valentes,
que cando d'Europa nacían as razas,
de lonxe viñestes,
pra ser a semente da raza galaica,
pra vosco non houbo
nin pazos soberbos nin rexias moradas.
Vivindo nos bosques
e mais n-os curutos d'ergueitas montanas,
curouvos o vento
e o sol, c-o seu lume, curtiuvos a cara.

E fóstedes duros,
e fóstedes rixos do corpo e da yalma,
coma os pedregullos
que nas vosas loitas servíronvos d'armas
ou pra defendervos
das bestas da serra que vos atacaban.
E cando na guerra
ou vellos, a morte con vosco acababa,
acougo alcontrábades
d'un vivir sin folgo, eiqú, n-isas mámoas
que ó cabo d'os sigros
que van decorridos, de vosco nos falan.

D'os peitos maternos
que, fortes y-amantes, a vida vos daban,
as formas redondas
nos vosos sepulcros tan ben imitadas
s'alcontran, qu'o povo
lles puxo máis tarde o nome de mámoas.

A vida qu'empieza
e a morte que todo derrea y-acaba,
vosotros na cova
quixétedes, celtas, quezáis axuntalas
n-un símbolo que hoxe
consérvase cuase como antes estaba.

¡Ou celtas valentes,
qué poucas virtudes quedaron na raza
da vosa semente;
d'aquelas virtudes qu'en vosco brillaban...!
Si un día s'ergueran
os nobres guerreiros de férrea yalma
que n-estes sepulcros
repousan, e viran o estado da Patria,
que certos manates
de nai convertiron en fera madastra,
non sei s'indinados
quezais se tornaran pr'o fondo d'as mámoas
traendo consigo,
cravados na punta da pétreo lanza,
os chismes con que hoxe
os fillos d'os celtas dan suas batallas,
que son catro votos,
a urnia, un pucheiro e mais unhas autas.
¡Qué tempos aqueles
qu'as vosas proezas virís ilustraban!
¡Qué tempiños ístes
de xente bafua, cativa y-escrava...!
¡Qué foi, ou guerreiros,
da vosa semente...? Queimouna a xiada,
e n-esta terriña
tan soyo quedaron ou toxo ou cizaña.
¡E fillo d'os celtas,
bufando d'argullo, inda hai que se chama...!
D'os demos do inferno,
d'os lobos do monte, d'as cobras da fraga
serán tales fillos,
que non d'os que dormen eiqú, n-istas mámoas
Seguide durmindo,
pra non ver o estado en qu'hoxe está a Patria
que, celtas, fundástedes
cando é que d'Europa nacían as razas.

AVELINO RODRIGUEZ ELIAS.

* Escribin ístes versos dimpois de visitar unhas tumbas célticas que hai no Peniche d'Arriba, perto do Castro romano de Negros, antre Vigo e Redondela. (N. do A.)

O INFINIDO

(De Leopardi)

Sempre doume pracer este ermo outeiro
l'esta gándara qu'a unha veira y-outra.
D'o leixano hourizonte a vista cerra.
Mais sentado y-ollando o in'terminable
Espazo que s'estende, o sobrumano
Silenzo, e profundísima quietude.
O pensamento ferve, y-eu maxiao
Qu'o curazón ten medo. E como o vento
Oyo brúar ó meu redor, en este
Infinido silenzo, y-estas voces
Vou comparando, y-o presente
E vivo y-o seu son. No médeo d'esta
Imensidade afonda o pensamento:
l-é doce n'este mar o naufragare

ANTONIO LOSADA DIEGUEZ

AOS NÓSOS LECTORES

Pol-a falla de papel do que merecíamos para o boletín, tivemos que votar man do que leva o presente número. Agardámos pol-o tanto disimularán este troque de papel fillo de forza maior.

Os nazionalistas compren c'o seu deber

Carta aberta

Pra o Sr. D. Ramón del Cueto:

Nós non lle temos tacañeado loubas cando vosté tivoas merecido. Coidámolo ademais, home de boa vountade. Polo mesmo, oxe queremos adicarlle estas liñas feitas moi de presa pra aconsellarlle que non volv'a dicire cousas á lixeira que, xa que non teñen cativa intención, folgan afé.

Vostede ten razón d'abondo cando fala no seu artigo d'«A Voz de Galicia» nomeado «La hora de los técnicos» do vergoñoso da inesistencia de ferrocarrís en Mondoñedo, Viveiro, Ortigueira, Noya, Carballo, Chantada, Carballino, Villalba, Verín, Mondariz, A Estrada etc. Como ten aínda razón mesmamente ó dicire que raé o curazón ver algú Concellos sin carreteiras, e sin telégrafo nin teléfono moitísimos.

O qu parez xa un pouquiño lixeiro é este trecho do seu artigo: «Mucho hablar de nacionalismo, de regionalismo, de patria chica y de Galicia nueva y lo que venimos observando es que nadie se mueve».

Certamente os que falan de patria chica, e de «regionalismo bien entendido», moi amigos de vosté algú d'eles, non fan senón falaren, termendo de que lles dean «bombo». E eses, si se moven, por vanidá é.

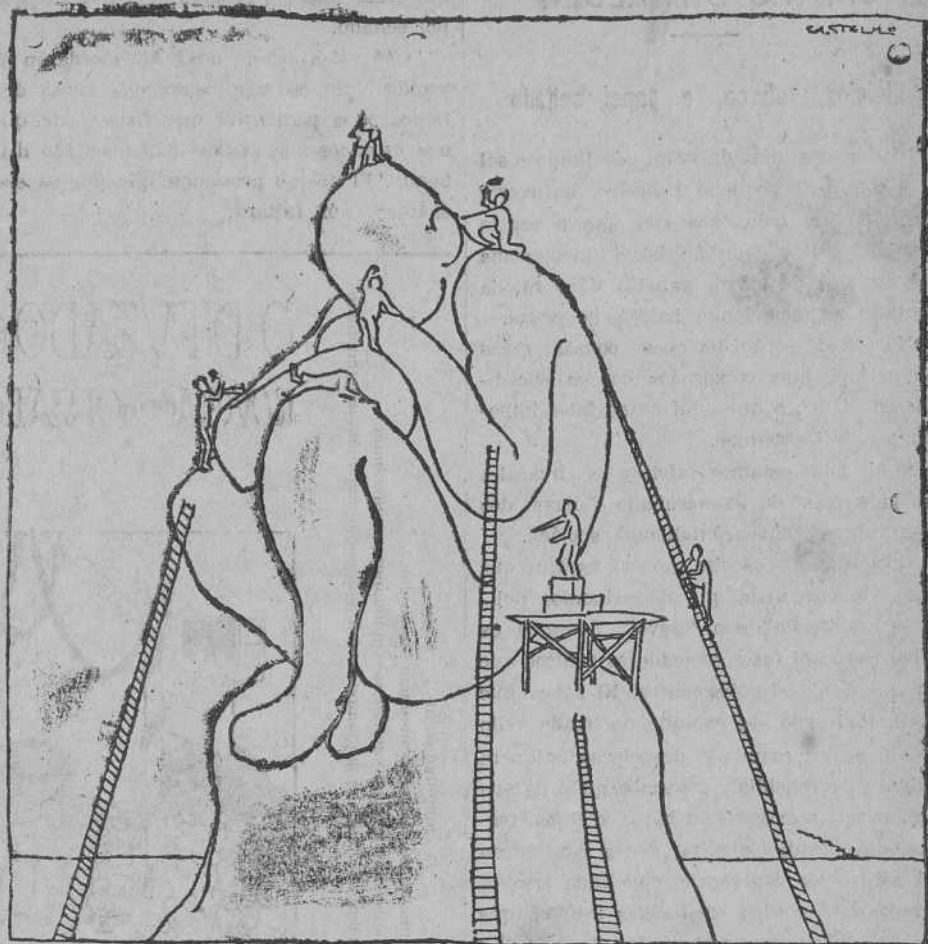
Mais os que falamos de nazionalismo, evanxelizamos c'o exemplo, loitando arreo pra galeguizar a Galicia, pra crear un espírito colectivo, tendo contra de nós os «oricachós» (que en ningures coma na nosa Terra merecen aquel nome despeutivo que dera a outros Baltasar Gracián), os caciques e tódolos servos d'estes, entr'os que figuran cáseque tódolos xornaes galegos.

Teríamos ferrocarrís, carreteiras, telégrafos e teléfonos, si en troques de cuneiros, contásenos con diputados, e si en vez do centralismo noxento que nos apreixa i-escraviza poidéramos desenrollar libremente as nosas enerxías, impondo no propio Goberno os galegos millores. Por mor do centralismo, no lugar de cidadáns, temos escravos, e en vez de homes rexos, xentes medoñentas, ben escarmentadas logo de seren vítimas de traxedias tan miserabres com'as de Osera, Nebra, Narón, Sofán e tantas mais.

Os señores da «patria chica» e do «regionalismo bien entendido» non ropan n'estas pequeneces. Inda mais, póñense cabo dos caosantes d'elas, adulando a tódolos cuneiros e fabricantes de cuneirísino.

I-esí, morto o espírito cidadán, tendo un territorio con habitantes (e inda a emigración leva os millores) mais va-

A GRAN OBRA, por Castelao

Non lle poñades tacha a obra mentras non se remata. O que coide que vai mal que traballe n-ela; hai sitio pra todos.

leiro de cidadáns, de patriotas do terruño, porque os nosos ricos son os piores enemigos da cidadanía ¿qué progresos materiaes se quere conquistar? Ou coida alguén que toda cousa material deixa d'estar avalada, de lonxe ou de preto, por un pulo espiritualista, idealista?

Os nazionalistas galegos, dende que autuan, e vai pra catro anos —catro anos ben aproveitados porque n'eles sementamos un ideal outo que comeza a dar froitos, e non morrera endexamais— sempre nas suas propagandas termaron do mesmo que vosté termo, Sr. Cueto. Os nazionalistas galegos deixaron ouvir-se en todolos mítis polo ferrocarril da Costa qu'é intolerable que se non faiga, e que de non facerse axiña obrigará a cantos pensamos e sentimos, que somos poucos aínda, a ter vergoña de nos chamar hespañoes. Os nazionalistas galegos en folletos i-artigos e discursos —imprentado temos moito sobristas cousas galegas, a ouración de Porteiro, verbigracia, cand'a inaugurazón da «Irmmandade» de Santiago,—dixémoslles ós ricachós i-os banqueiros da nosa Terra tod'o que se pode dicire. Acucia-mos en cantas ocasións presentáronse ós homes de cartos i-ós políticos noxentos

que sufrimos. Inda na derradeira Asambleia de Santiago puñemos na picota ós capitalistas da Cruña e d'aquela cidade.

E crea o Sr. Cueto que, si os nazionalistas galegos coma temos xente de moita talento e de moita vountade, tivésemos xentes de cartos conosco, os principaes pleitos galegos estarían xa resoltos. Mais a xente de cartos inda non ven a nós; pro virá cando se decate da nosa forza e da nosa virtude, como foi en Cataluña i-en Euskadi.

E disimule o Sr. Cueto, que lle teñamos adicado estas liñas sinxelas.

A. VILLAR PONTE.

O Ideal Ga... ssetista

¡E chámase «Ideal Gallego» un xornal que nin xiquer quixo publicar a nota oficiosa anunciando a abertura da Exposición de Castelao? Mentres anuncia unha allea.

Poderá ser o ideal do gassetismo, e que o sexa por moitos anos.

¡Hai cada xornaliño en Galicia!

E logo falan de progreso... E de «regionalismo bien entendido...»; Fora os sepulcros branquexados...!

CARTAS DA ALDEA

Eleicións, tabaco, e papel sellado

Días craros, días de vran. Céu limpo e sol esprendido. O pequeno Febreiro, antuverte i-enredadore, tróuxonos este ano o regalo manífico d'un tempinho bô. Puiden, coma ató no mes de mayo, papal-a doce rayola sentado no meu longo balcón de pedra.

Na paz do serán, lía esas cousas raras de política que os xornais contan sucedidas en Madrid, e que aquí coasé faise imposible crêr i-entender.

Aquí non estamos afeitos a buscal-a verdade, tras do enmarañado follaxe dos mentireiros convencionalismos sociais.

Goriño que m'escoita, non se esprica que poida habere mais que dous bandos políticos: O "vello" e o "novo". Arregala os ollos cando oi falar de poderes ocultos que se impoñen aos gobernantes. El sabe que si D. Policarpo —o cacique do bando vello que é o que manda—, desocobrise calquera intento de rebeldía, inzaria o puño da súa vinganza i-esmagaría debaixo d'él as testas, desxuizadas que tal cousa concebiran. El sábeo por esperencia, que inda leva os emplastos postos enriba das feridas, que lle fixeron os paus aguantados despois d'as derradeiras eleicións.

Goriño é do "bando novo" e cuido que os "señorilos" que o dirixen teñen o corazón san i-a cabeza chea de grandes ideas. Probe Goriño, non sabe que eses rapaces son da derradeira niñada dos cucos, e que fervorosos, palpan de cote os seus estómagos insaciabres.

Pro, boeno, Goriño non vai c'os que mandan e esto xa val moito. Afíxose xa a levar paus e a non dobrarse; sabe xa protestar e non ter medo. Goriño é unha esperanza. Cuido que logo ten d'habere moitos Goriños que serán os cimentos da redención galega.

O serán morre paseniño. Tiro c'os xornais, e xiro a miña ollada pol-a campia silenciosa.

Un veciño que pasa pol-a vereda pergúntame se teño tabaco. ¡Quén-o vira! Van xa moitos meses que nos estancos aldeáns non se vende nin unha pola d'él.

Haberán en Madrid; nas vilas grandes repartirásese algún de vez en cando; pro a estas aldeas esquecidas e mansas, n'estas terras pacíficas e boas non-o atoparedes nin por casualidade. Nos, os habitantes do campo, non percísamos vicios, e o do tabaco é o, e moi grande. O Goberno é sabio e mira pol-os seus gobernados aínda qu'eles sexan da derradeira cras.

A estanqueira é quen mais lástima me dá; pois vai ter que pechal-o estanco. A probe chora e sabe que no adro falouse o domingo do catacristo que a espera. De

moi boa tinta sábesse e dise que pra o mes que ven non se repartirán sellos nin papel sellado.

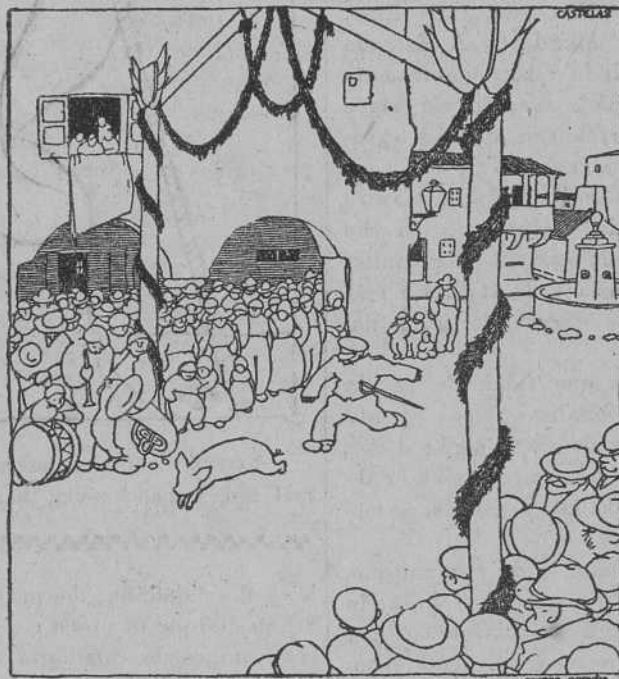
¡Qué vai a ser de nos? Ali acordaron os veciños iren en manifestación a xunta don Policarpo a pedirenlle que fixese por que nos estancos non faltase papel sellado d'abondo. El disque prometéu que pra os seu electores nón faltará.

O Sidro, que por causa de Goriño votou en contra dos vellos, está inconsolable. Tiña que demandar a o seu irmán por custión de partillas e teme que por non habere papel sellado, non poida facelo.
¡Meu Dios, que non falte papel sellado!

GONZALO LOPEZ ABENTE.

Mugia, Febreiro de 1920.

O DIPUZADO POR VEIRAMAR NOVELA DE GONZALO LOPEZ ABENTE

Esta interesante e modernísima novela en idioma gallego, está posta a venda nas principais librerías de Galicia.

PRECIO 3 REAS

Compendio de Gramática Gallega

PRECIO 2 REAS

VÉNDENSE:

Na Cruña	{ Administración «A NOSA TERRA» IRMANDADE DA FALA. }	María Pita, 77.
Ferrol . . .	Librería de Comadira.	
Lugo . . .	{ Id. id. Gerardo Castro. Id. id. Viuda de Alonso.	
Santiago . .	{ Id. id. Angel Porto. Id. Editorial «Eco de Santiago».	
Orense . . .	Id. id. Viuda Pérez Resvié.	
Monforte . .	Id. Antonio Fernández Piñeiro.	

!!! Escandaloso !!!

A primeira medida do claustro da «Universidade autónoma» de Galicia foi nomear por unanimidad Reutor ó cacique garciprestista Lino Torre. Xa protestáranos nós contra tan vergoñoso nomeamento.

¿E agora non dicen por Santiago que Lino Torre quer nomear a dous sobriños auxiliares, un de Dereito i-outro de Medicina?

Si fose certo... Como é certo que suprimíuse do presuposto o adicado pr'a facultá de Cencias en Compostela, e como é certo que van soprimir a Escola de Veterinaria... En troques os estudantes nazionalistas pidirán a cátedra de galego.

A grorificación de Castelao

Así pode chamarse á Esposición que ten aberta no «Circo d'Artesanos» da Cruña. Aquela é unha cousa imensa, enorme; aquilo é obra do mais 'outo xenio da nosa Raza.

Castelao fixo o primeiro gran poema gráfico da nosa Terra. Evanxelize e apostoliza c'o arte. Tod'a poesía de leita dos nosos poetas, está acesa nas suas cartulinas. Tod'o sentimento galego, lãtexa nos dibuxos do irmán e mestre.

Fenestras abertas á i-alma da Patria asoballada, son os corenta e nove traballos de Castelao.

A Terra nai débelle ó imenso artista —que pertendeu aldraxar un miserabre miñato caciquil— o homenaxe mais esgrevio, feito fonda i-eterna gratitude.

Alí onde haxa un bó galego, alí terá d'haber un espírito axionllado con agarimo i-amore, diante do xenio do xigantesco artista.

¡Moceda d'estrelas, cingue a coroa dos loureiros trunfaes ás sens de Castelao!

Que il é o primeiro gran galego entr'os poucos grandes galegos d'agora e do sempre.

Unha obra de Mirás

N'unha vidreira da Rua Real da Cruña, ten mostrado ó público, López Mirás, un busto d'un rapaz qu'é cousa moi artísteca e dina das maores loubas.

López Mirás, noso querido irmán, que xa ten sona de bó escultor, con esta nova obra conquiren outro meracimento mais ós ollos de tódol-os intelixentes.

Dámoslle a nosa embora saiceira e garimosa.

Adeprendamos

Comparanza odiosa

Dise que total-as comparanzas son odiosas. Mais xa que se fixeron comparanzas antre Manoliño Quiroga e Manén, imos votal-o noso coarto a espadas. Queremos probar que hai pouco senso común na maoría das xentes que coidan que discorren.

¿Manén, millor que Quiroga? Ouvin-do un a pés do outro, tocando entram-

bos as mesmas tocatas, poderíanse xuzgar. D'outro xeito..

¿Mais execución Manén que Quiroga? Isto inda certo, que non'o é, pouco diciría, xa que o catalán ten mais de corenta anos i-o galeguiño vintacineo. Este, vai crescendo en facultades i-aquel descendendo, por lei natural. Non sería, pois, o dito, en ningures superioridade. Porque Manoliño ós corenta superará ó outro. ¿Se agora xa se discute quen val mais ou menos..

D'execución, son moi igoaliños. ¿E de gusto? ¿Onde pode compararse a i-alma moza ateigada de arte do noso compatriota co'a de Manén?

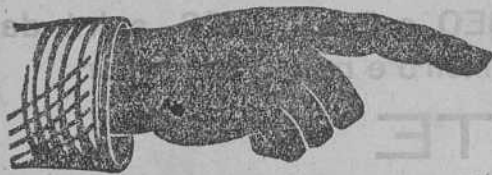
Pois agora, fixaivos: Manolo, despois de coase tódol-os concertos que dou antre públicos «non galegos», foi ovacionado con entusiasmo. Isto non llo fan a Manén. Manolo, en Pamplona, pol-os intelixentes, cheos de fachenda co'a lembranza do seu Sarasate, conquistou manifestaciós de tolo e fervereder afento.

Manolo en Londres e Nova York, pódese probar con testigos «non galegos», que colleitou mais aprausos e tivo millores contratas que Manén.

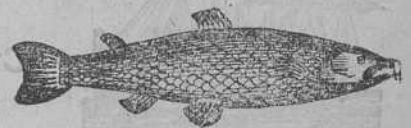
E Manolo, derradeiramente, inda sendo mozo de vintacineo anos, coase un prencipiante, non daría cinco concertos na Cruña, coma Manén, e dous—pra colmo—no mesmo día. E cobrando menos que o noso peisano.

Agora que os parvos sigan co'as comparanzas. E que adeprendan dos catalás que non permiten discusiós sob'os seus a quenes por patriotismo prausibre xuzgan sempre superiores ós estranos. No que fan moi ben.

X.

A FARTANZA

— DE —

CRISTINO P. REY

Esta casa vende os millores viños de «Lágrima» que se recolleitan en Málaga.

Tamen vende as millores conservas galegas i-estranxeiras.

Gran surtido en lacós e chourizos de Lugo,

Ninguén ten viños de Valdeorras millores. En augardentes e viños quinados n-hay casa como esta.

Coñás d'as millores marcas.

Rua do Progreso, 40 -- A CRUÑA

False cárrago de toda
cras de traballos grá-
ficos, en imprenta, lito-
grafía e fotograbado,
ansi coma sellos de
caucho

A Papeleira Galega

BARREIRA, 7

FÁBRICA DE BOLSAS DE PAPEL
DE TODAS CRAS

FOTOGABADO

A CRUÑA

Telef. 434

"PATENTE-SALVAVIDAS,,

O millor pra pintar os
fondos dos barcos. Ga-
nou Diploma de Hono-
re, Gran premio e me-
dalla d'ouro nas Expo-
sicións de París
e Londres.

REPRESENTANTE:

F. Bertran y Mirambell (Vigo
Coruña)

COMPAGNIE DE NAVIGATION SUD-ATLANTIQUE

Salida do porto da Cruña para Bahía, Rio de Xaneiro, Santos,
Montevideo e Bos-Aires

O día 8 de Marzo de 1920, aprosimadamente e salvo continxencias, sairá do porto
da CRUÑA o paquebot correo francés de 10.000 toneladas.

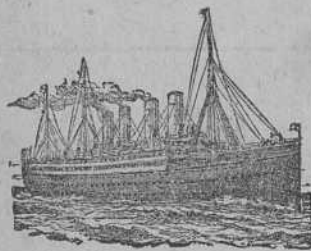
Samara

Ademite pasaxeiros de primeira, segunda, segunda intermedia e terceira crase.

Prezo do pasaxe en terceira crase ao Brasil, Montevideo e Bos Aires Pesetas 359'60

Para mais informes dirixirse aos seus consignatarios:

Sres. OYA GILARD e COMPANIA, (S. en C), Praza d'Ourense 2 B e Feixóo, 2.—A CRUÑA

Compañía Chargeur Reunis

Pra os portos de MONTEVIDEO e BOS-AIRES, sairá da
CRUÑA sobor do 13 de Marzo, o lixeiro e magnífico vapor

MALTE

de 10.000 toneladas

Admite pasaxeiros de cámara e 3.ª cras.

Prezo do boleto de TERCEIRA crase Pesetas 359'60

Nenos mais novos de dous años, un gratis por familia.

De dous a 10 años, pagan medio pasaxe. Maiores de 10 años, pasaxe enteiro.

NOTA INTERESANTE.—As mulleres que leven nenos que non chegan aos 10 años, chauadas pol-os seus maridos, non poder
embarcaren pra BOS-AIRES si non presentan n'esta Agencia un certificado PRECISAMENTE do DEPARTAMENTO de EMIGRACION
de BOS-AIRES, permitíndolles o desembarcaren na REPUBLICA ARXENTINA. Non teñen valor algun, as cartas de chamada, autori-
zacións, nin poderes dados ante os Cónsules hespañoles.

As mulleres que se atopen n'estas condicións e non presenten NECESARIAMENTE o dito certificado, non poden embarcar.
Tamen teñen que presentaren o mesmo certificado os emigrantes que teñan MAIS de 60 ANOS e non vaian acompañados da sua
familia.

O día fixo da saída anunciaráse con oportunidade.

Os pasaxeiros teñen de presentarse n-esta Agencia cinco días antes da saída do vapor.

Pra informes dirixirse aos Agentes Xeneraes en Hespaña,

ANTONIO CONDE (Fillos).—PRAZA d'OURENSE, 2—A CRUÑA

EFFECTOS NAVALES

— DE —

FERRER Y COMPAÑIA—SUCESORES

F. BERTRAN e MIRAMBELL

Vigo e A Cruña

CASA FUNDADA EN 1868

Artigos xeneraes pra equipo da Marina Militar, vapores, barcos de vela e pescadores

GRAN FONDA

Las Cuatro Naciones

San Andrés, 102—A CRUÑA

O novo dono dista fonda, no seu deseio de mellorar o trato aos señores viaxeiros, fixo grandes reformas.

Xántase ben, e os precios están ó alcance de todos.

LA MODERNISTA

GRAN SALÓN DE BARBERÍA

— DE —

RAMOS E ACEA

San Andrés, 94-1.º—A CRUÑA

Estabrecimento de primeiro orde, dotado de estufa de desinfección e todol-os aparatos higiénicos. Especialidade en lavados de cabeza, locíos e friciós de todas clases.

Nota: N'este estabrecimento atopara o público un servico permanente a carrego dos seus propietarios, antigos dependentes das mais importantes peluquerías desta capital.

**LA SALUD
CASA DE BAÑOS**

A MILLOR DA CRUÑA

Avenida de Rubine, 22 (Riazor)

Compra e Venda

de máquinas de coser de todol-os sistemas.

Reparaciós e amaño das mesmas. Venda de pezas soltas, agullas e aceites.

Taller de relojería: Traballos especiaes para reloxeiros.

Dirixirse a

MANOEL PELLEJERO

San Andrés, 76 - baixo — A Cruña

Materiales de Construcción

CEMENTO ASLAND
MADEIRAS — CARBÓN

Centro Xeneral de Seguros

Ignacio Pedregal
NA CRUÑA

Gran H. Universal

Rúa da Reina (da Raiña), 21—LUGO

O MAIS NOVO E MILLOB

Ten carto de baño moderno. Dispón de teléfono (núm. 116) e de coche da casa pra todol-os trens.

O GRAN H. UNIVERSAL merece ser visitado

Frábica Mecánica

:-: de Calzado :-:

— DE —

ANXEL SENRA

RUA XUAN FLOREZ

Depósito: Cantón Grande, 15

A CRUÑA

Hotel Continental

CASTELAR, 8 e OLMOS, 28

O MELLOR SESVIDO

— DE —

M. Losada Prado

A CRUÑA

FARMACIA EUROPEA

— DE —

LOPEZ ABENTE

REAL, 55

A millor surtida da Cruña e un dos estabrecimentos da súa crase que mais honran a Galicia. Montada con arreglo ós derradeiros adiantos.

COMPAGNIE GENERALE TRASATLANTIQUE

VAPORES CORREOS DE GRAN VELOCIDADE

Servicios directos dende o porto da Cruña

aproisimadamente e salvo continxencias, sairá para a

Habana e Veracruz o rápido paquete correo

Prezos do pasaxe (incruído-os impostos)

	Habana	Veracruz
Ponte paseo:		
Camarotes de luxo.	Ptas. 2.053'75	2.138'75
Id. exteriores.	» 1.668'75	1.753'75
Primeiracrase		
Ponte superior:		
Camarotes exteriores.	» 1.498'75	1.593'75
Id. interiores.	» 1.293'75	1.378'75
Ponte inferior	» 1.293'75	1.378'75
Segunda crase.	» 1.103'75	1.068'75
Preferencia.	» 808'60	798'60
TERCEIRA CBASE.	» 328'60	343'60

O día fixo de saída anunciaráse oportunamente. O pasaxeiro que desexe embarcar ten de remitir seguidamente o nome e mail-o importe do pasaxe, sen emprender viaxe hastra que teña a conformidade do Consinatario de que se lle reservou a praza. Os emigrantes e todol-os equipaxes, son levados a bordo por conta da Compañía. Para toda clás d'informos sóbor de datas de saída prezos do pasaxe e tipos de flete, dirixirse o seu Consinatario

D. NICANDRO FARIÑA.—Rúa de Compostela, esquina á Praza de Lugo

LA PROVEEDORA GALLEGA

DE

Xuan Vázquez Pereiro

A mil'or fábrica de chocolates de Galicia, sita na Rua estreita de San Andrés.--A CRUÑA

Irmans: si queredes estar sans e fortes tomade todo'os días unha cunca do rico chocolate que fabrica ista casa, e veredes como sin darvos conta estades ledos e traballades sin sentir o mais cativoiro cansancio, porque gozaredes de boa saúde.

¿Por qué é isto? porque os chocolates que fai ista casa, fanse cós millares productos i-a limpeza mais exquisita.

PROVADEOS E CONVENCERÉDESIVOS

GRANDES TALLERES
DE LAVADO E PRANCHADO
DE ROUPA NOVA E DE USO

Despachos centraes:

A Cruña: Cantón Pequeno, 12
Vigo: Praza da Constitución, 12

Sucursaes na Cruña:

Estreita de San Andrés, 12
Praza de Azcárraga, 4
Sad Agustín, 22

Sucursal en Vigo:

Circo, núm. 5

Todal-as nosas sucursaes ostentan un letreiro como sinal, qu'ó reprodución da marca de garantía eiqui estampada.

Recíbense encargos de fora, y-espídense por meio das nosas sucursaes.

Si no lugar onde vostede reside non-a hay, sirvase manifestarnos seus desexos de mandárenos os seus encargos.

Os viños e coñás millares

son os qu'eisporta a casa de PEDRO DOMEQO, de Xerez Fronteira, fundada en 1734. A casa máis antiga de Xerez.

O vermouh mais selecto

de mundial e reconocido sona é o ZINZANO (Torino),

Pra viños de mesa

non hay outros com'ós dos cosecheiros eisportadores Señores R. LOPEZ DE HEREDIA (Haro). Casa central: Pazo da Equitativa.—MADRID.

Representante eisclusivo (matriculado) de todas istas marcas:

JOSÉ C. JUNCOSA

Galera, 39 é 41-2.º piso.—A Cruña

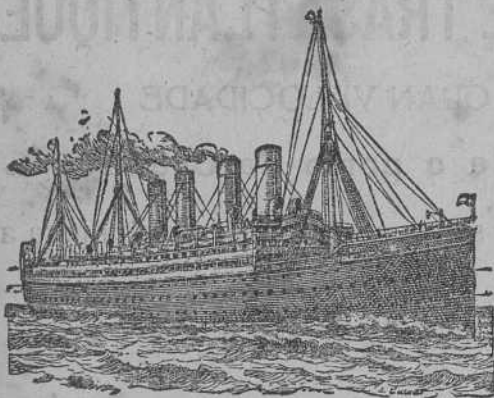
EL NOROESTE

XORNAL DA CRUÑA

O millor informado da rexión galega

Longas conferencias pol-as Axencias

FABRA e RADIO (ultramoderna)

LLOYD REAL HOLANDÉS

AMSTERDAM

(KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD)

Viaxes rápidos ó Brasil e a Arxentina pol-os acretados vapores-correios.

GELRIA, ZEELANDIA, FRISIA E HOLLANDIÁ

Saidas fixas-regulars da Cruña e Vigo, adimitindo pasaxeiros de 1.ª, 2.ª intermedia e 3.ª clás.

Pra informes respeito a datas de saidas e prezos de pasaxes dirixirse ó Axeute xeneral da Compañía en España

D. Raimundo Molina e Couceiro

CONSIGNATARIO

NA CRUÑA E VIGO